

KONANIE PROTI MUŽSKÉMU NÁSILIU

„Keby ma poslúchala, vychádzali by sme spolu dobre.“ (Pán C., citované podľa Fröschl — Löw 1992, zv. 1, s. 80.)

Násilnícki muži vnímajú moc a kontrolu ako základ svojich intímnych vzťahov. Násilníckym správaním uvoľňujú vlastnú nespokojnosť a súčasne znemožňujú ženám, aby samy vyjadrili svoje potreby. Takto sa vyhýbajú konfrontácii, ktorá im je neprijemná a mohla by ohroziť ich privilégiá.

Násilie teda nevedie k riešeniu konfliktov, ale k ich potláčaniu.

Násilnícki muži majú často extrémne tradičné názory na rolu muža a ženy. Podľa tejto myšlienkovvej schémy sa žena má starať o domácu pohodu, emocionalitu a domácnosť, muž má rodinu zabezpečiť a je to on, kto má aj rozhodovať. Aj keď je konkrétna životná situácia úplne iná, pridržiavajú sa mnohí muži tejto predstavy. K tradičnému chápaniu rolí patrí aj názor, že muž si má svoje problémy riešiť sám a nesmie požiadať iných o pomoc.

Násilnícki muži vystupujú navonok často ako dobre prispôsobení, verbálne odmietajú „bezdôvodné násilie“ a dištancujú sa od páchatel'ov násilia. Svoje vlastné násilnicke správanie chápu ako oprávnenú reakciu na chybu ženy alebo ako niečo, čo je mimo ich kontroly. Násilnícki muži sú „majstri sveta“ v zapieraní a zľahčovaní situácie. Svoje vlastné správanie nikdy neoznačujú ako násilnicke, ale hovoria o „hádku“, „konflikte“ alebo o „potýčke“. Jeden muž napríklad pichol nožom do krku svoju ženu a nazval to „menším škrabnutím“ (pán F., citované podľa Fröschl — Löw 1992, zv. 1, s. 74). Muži, ktorí týrajú ženy, považujú používanie násilia pri presadzovaní svojich záujmov za oprávnené, a preto väčšinou nemajú záujem o zmenu svojho správania.

Medzinárodné štúdie prišli k záveru, že najmä zverejnenie násilníckych činov a zapojenie kompetentných policajných a súdnych inštitúcií odrádza mužov od opätovného použitia násilia. Osoby so spoločenskou mocou a prestížou ako lekáry a lekári, sudkyne a sudcovia, policajtky a policajti môžu zastaviť násilie, ak vystupujú kompetentne a ak využijú svoje právomoci.

PODNETY PRE PRÁCU S NÁSILNÍCKYMI MUŽMI

Keď pracujete ako policajtky, policajt, sudkyňa, sudca, lekárnica, lekár, sociálna pracovníčka, sociálny pracovník alebo terapeut či terapeutka, všade sa

stretávate s násilníkmi mužmi. Vzhľadom na to, že u nás zatiaľ neexistujú špecializované poradne ani program pre násilníckych mužov, je nevyhnutné, aby odborníci a odborníčky zo všetkých profesií pôsobili na mužov s cieľom zastaviť ich násilnícke správanie.

V každom prípade si najprv zistíte, či je zabezpečená podpora a bezpečnosť žien a detí (pozri kapitolu 3: Rozpoznať násilie, plánovať pomoc).

S násilníkmi môžeme účinne pracovať len vtedy, keď sami jasne odmietame násilie. Muži — poradcovia, lekári, policajti, sudcovia, sociálni pracovníci a pod. — môžu predstavovať dôležité rolové vzory mužného správania bez násilia. V každom prípade je nevyhnutné, aby sme prácu s násilníkom reflektovali v tíme, s kolegami a kolegyňami alebo v rámci supervízie.

Cieľom práce s násilníkom je, aby násilník ukončil násilie, prevzal zodpovednosť za svoje správanie a vytvoril si empatický prístup k žene.

Pri rozhovore s mužom, ktorý bol násilnícky voči svojej partnerke, odporúčame dodržiavať tieto pravidlá:

- **Nepoužívajte zľahčujúce pomenovania** ako hádka či konflikt, naopak, zdôraznite vážnosť situácie, násilie pomenujte ako násilie.
- **Odmietnite vysvetľovanie**, pretože násilníci sa často usilujú odvieť pozornosť na údajné problémy, napr. na žiarlivosť či nedostatočnú poriadkumilovnosť ženy. Zostaňte pri probléme násilnickeho správania.
- **Upozornite muža na právne dôsledky jeho činov**, pohovárajte sa s ním o následkoch, aké má násilie na psychickom a fyzickom zdraví ženy a detí. Ak muž sám trpel v detstve násilím, pokúste sa oživiť jeho spomienky na pocity, ktoré vtedy zažíval.
- **Vždy dbajte na bezpečnosť ženy a detí.** Keď žena od muža už odišla, akceptujte jej rozhodnutie, aj keď sa muž javí ako dostatočne „polepšený“ a kajúcny. Možno je jej dôvera k nemu už natoľko narušená, že zmena jeho správania prišla neskoro. Pokúste sa pracovať spolu s mužom na tom, aby muž akceptoval rozhodnutie svojej ženy.
- Nestavajte právo muža na dôverný rozhovor nad bezpečnosť jeho obetí. **Ak máte informácie o tom, že sa muž pripravuje na spáchanie trestného činu, upozornite na to ženu i políciu.**

Ak ako poradca a poradkyňa či terapeut a terapeutka pracujete s násilníkymi mužmi dlhší čas, zohľadňujte nasledujúce momenty:

- **Podporte muža pri vytváraní „bezpečnostného plánu“.** Každý násilník cíti nejaké príznaky blížiaceho sa násilnickeho správania. V takej chvíli by sa mal naučiť odísť zo situácie, ísť preč.
- **Rekonštrukcia násilnickeho správania.** Prejdite s mužom históriu jeho násilnickeho správania, najmä jeho druh a rozsah. Myslite na to, že všetky výskumy o násilníkych mužoch dokazujú, že násilníci často veľmi zľahčujú závažnosť aj frekvenciu násilia. Ak muži vôbec opisujú svoje násilnicke konanie, robia to často len vágne, ako napr. „vtedy sa to stalo“, „vznikla hádka“. Tu sa často zabúda na to, že vhodnými otázkami možno muža konfrontovať s jeho konaním. Dôvodom je skutočnosť, že muž jasne signalizuje svoju nevoľu hovoriť o násilí. Preto ak sa sedenie príliš orientuje „na potreby klienta“, nie je možné tematizovať niečo, o čom klient nechce hovoriť.

Bez tematizácie násilia sa však muž nenaučí prevziať

zodpovednosť. Pýtajte sa veľmi konkrétne, napr.: „Ako často ste bili svoju ženu? Akým spôsobom? Ako ste sa pritom cítili? Ako reagovala vaša žena? Aké boli zranenia a ďalšie následky?“ Oscilovanie medzi empatickým postojom k násilníkovi a dôslednou konfrontáciou je v tejto práci najťažšie. Mottom by mohlo byť: **Odsudzujte čin, nie človeka!**

- Mnohí muži chápú svoje násilnicke správanie ako nejaký „mimovoľný prešľap“, teda ako niečo, čo sa nedá kontrolovať. **Ukážte im, že kontrola je možná!** Pracujte s nimi na rozpoznaní cieľov násilných činov. Zamerajte sa na otázku: „Čo tento muž získal, keď páchal násilie?“ Pozhovárajte sa o tom s klientom.
- **Zaoberajte sa aj formami psychického násilia**, ako je ponižovanie, izolovanie, kontrolovanie ženy, vyvolávanie strachu atď. Informujte muža o následkoch týchto foriem násilia (pozri kapitolu 3: Rozpoznať násilie, plánovať pomoc).
- Neakceptujte žiadne unáhlené zlepšenie. Ak vám muž po dvoch rozhovoroch povie, že sa už nebude správať násilnícky, znamená to najskôr, že poradenstvo akceptoval len formálne a nechce pracovať

Odporúčaná literatúra

www.zastavmenasilie.sk
(tu nájdete ďalšie odkazy)

Badinter, E.: *XY. Identita muža*. ASPEKT 1999.

Cviková, J. – Juráňová, J.: *Piata žena. Aspekty násilia páchaného na ženách*. ASPEKT 2002.

Domáce násilie – stručné odpovede na najčastejšie otázky. Aliancia žien Slovenska 2005.

Heise, Lori L. – Pitanguy, J. – Germain, A.: *Násilie páchané na ženách. Skrytá ujma na zdraví*. Pro Familia a ASPEKT 1998.

Herman, J. L.: *Trauma a uzdravenie. Násilie a jeho následky*. Pro Familia a ASPEKT 2001.

Jones, A.: *Nabudúce bude mŕtva. Týranie a ako ho zastaviť*. Pro Familia a ASPEKT 2003.

Konat proti násiliu na deťoch. Pro Familia a ASPEKT 1999.

Levine, P. A.: *Prebúdzanie tigra – liečenie traumy*. Pro Familia 2002.

Násilie na ženách. Aliancia žien Slovenska 2003.

Rothschild, B.: *Pamät tela. Psychofyzológia a liečenie traumy*. Pro Familia 2007.

na zmene svojho správania. V takom prípade nemá význam navrhnúť žene, aby sa k mužovi vrátila.

- Kým muž pácha násilie, nezaoberajte sa inými témami, napr. sexualitou či komunikáciou. Povedzte mu, že poradenstvo v týchto záležitostiach je možné až potom, keď skončí s násilím.
- Zaoberajte sa aj ekonomickými formami násilia a tým, či si muž plní finančné povinnosti voči manželke a deťom (dobrovoľne alebo určené súdom).

Podľa čoho môžete zistiť, že násilnícky muž zmenil svoje správanie?

- Nazýva svoje predošlé správanie násilím.
- Nehovorí, že bol vyprovokovaný alebo že je nevinný.
- Pochopil následky svojich činov pre ich obeť, resp. obeť.
- Pripúšťa možnosť, že sa k nemu žena už nedokáže vrátiť a bude sa ho navždy báť, aj keď zmenil svoje správanie.
- Je schopný vyhľadať pomoc, aby sa vyhol násiliu aj v budúcnosti.
- Je ochotný a pripravený niesť následky (právne, finančné) svojho násilníckeho správania.

Ak ho žena opustila:

- Akceptuje, že si s ním žena neželá udržiavať kontakt alebo ho chce obmedziť, nenalieha na ňu a neprenasleduje ju.
- Plní si svoje finančné záväzky, aj keď nesúhlasí s rozchodom.
- V rámci rodičovských kontaktov neovplyvňuje deti proti matke, resp. akceptuje obmedzenie alebo zákaz styku aj bez súdneho rozhodnutia.
- Je ochotný opustiť spoločnú domácnosť/byt a umožniť návrat do neho žene a deťom (ak si to žena želá) aj bez súdneho rozhodnutia.

Len ak sú prítomné všetky tieto prejavy správania, môžete predpokladať, že násilie naozaj prestalo. Samotné sľuby nestačia.

Podľa zahraničných štúdií len veľmi málo (2 – 10 %) násilníckych mužov skutočne zmení svoje správanie a navždy skončí s násilím.

Citovaná literatúra

Fröschl, E. — Löw, S.: *Ursachen und Folgen von Gewaltanwendung gegenüber Frauen und Kindern*. Viedeň 1992.

Hafner, G. — Spoden, Ch.: *Möglichkeiten zur Veränderung gewalttätiger Männer im Rahmen einer Männerberatungsstelle. Gutachten für die Senatsverwaltung für Jugend und Familie, Berlin*. Berlin 1991.